

2005. JANUÁR 8.

Beszámoló dolgozat

Játszópatak

Márton László Attila

belsőépítész

2. év - 2004

JÁTSZÓPATAK TERVEZÉSE

Az ideai programban leírtakkal ellentétben a kiindulási pont nem a tavaly tervezett ivókút lett. Az ivókút által szolgáltatott víz – még ha folyamatos üzemű is – olyan „kis“ mennyiségű, hogy a témában rejlő tervezési lehetőségeket túlzottan leszűkítené. Természetesen erre a kevés vízre is ki lehet találni játékot, de mivel nem sikerült partnert találni, nem tartottam érdemesnek leszűkíteni a lehetőségeimet. Így az általam tervezett játék nem egy konkrét helyhez köthető építmény, hanem egy olyan „terv“ és ötletgyűjtemény, mely egészében és részeiben egy konkrét helyre adoptálható, illetve a helyi adottságokat figyelembevéve továbbtervezhető. Egy-egy rész továbbgondolva önmagában is megvalósítható.

Az ideális hely

Felmerül a kérdés, hová érdemes játszópatakat építeni. Kézenfekvő válasz, hogy oda, ahol nincs, például parkokba, játszóterekre. Sajnos a vízellátási és karbantartási nehézségek miatt jelen pillanatban – legalábbis Budapesten – nincs sok esély rá, hogy sikerrel járunk.

További helyszín lehetne a strand és a fürdő, lévén a nagy mennyiségű víz adva van (azért az üzemeltetési költségek itt is jelentősek, és a higiénia is egy pár kérdést felvet). Nekem nem sikerült itt partnert találnom.

Az általam kijelölt hely egy patak melletti terület. Rögtön felmerül a kérdés: patak mellé „patak“-ot építeni minek, ott az igazi, abban is lehet játszani. A válaszom: igen, a természetes patakban is jól lehet játszani, de ami egy ilyen helyen rejtve megtalálható, azt a tervezés során koncentráltan, a lényegét kiemelve lehet a gyerekek elé tárni. Nem tudom ki figyelte meg, hogy a patakmederben lévő kövek, gallyak milyen mintákat keltenek a fodrozódó vízben, ha a nap átsüt rajta? Vagy a sziklák alábukó víz profilja hogyan változik meg a szikla formájától? És még sorolhatnám tovább... Ez mind látható, megfigyelhető. És érdemes megfigyelni (ki az, aki ezt megteszi?), mert némi továbbgondolás után a néha rejtetten, torzításokkal látható jelenséget „kitisztítása“, koncentrációja révén hangsúlyozottan láthatók ezek a tünemények. Az én célom ezzel a játszószerrel, hogy ezt megtegyem, és a gyerekek figyelmébe ajánljam.

Anyaghasználat

Az anyaghasználatom alapját a patakmederben is megtalálható kő alkotja. Méretük a sziklától a törmelékig terjed. A rakásuk során kerülendők az éles sarkok és élek (a számítógépes modellen látható élek és sarkok a modellezés egyszerűsítése miatt vannak). Azokon a helyeken, ahol fokozottan szükség van a sima felületre, ott betont használtam (bevezető csatorna-fényjáték, gyorsító). A csöpögő libikókája keményfából van, a zsilipek pedig nem rozsdásodó fémszerkezetek.

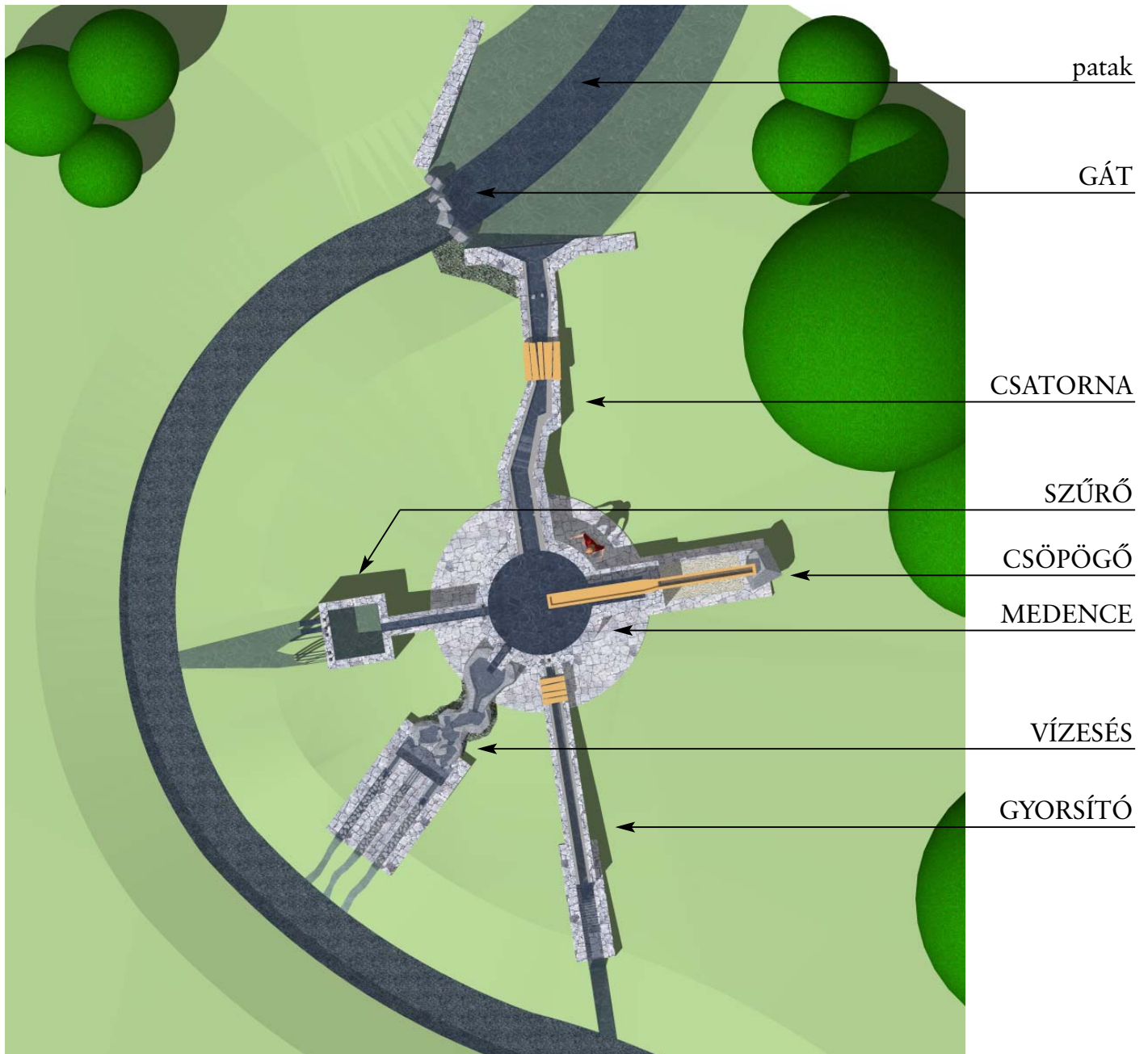
Higiénia

A patak öntisztító, amennyiben településen nem folyt keresztül, legtöbbször iható víz minőségű. A játéknál kerültem a pangó vizet, elvileg a víz mindenhonnan folyamatosan cserélődik.

Működés

A játékhoz a vizet a patak szolgáltatja. Ha a két pofafal közé felépül a gát, megtelik vízzel a játék. A bevezető csatorna továbbítja a vizet a kötponti medencébe és egyben szabályozza (túlfolyó) a vízszintet. Azt, hogy melyik játék „működjön“, a kerek medence falába épített zsilipekkel lehet szabályozni. Ezenkívül innen a libikókával lehet még vizet kiemelni. Végül a víz folyókákon keresztül a patakba jut vissza.

ALAPRAJZ ÉS MODELLKÉPEK

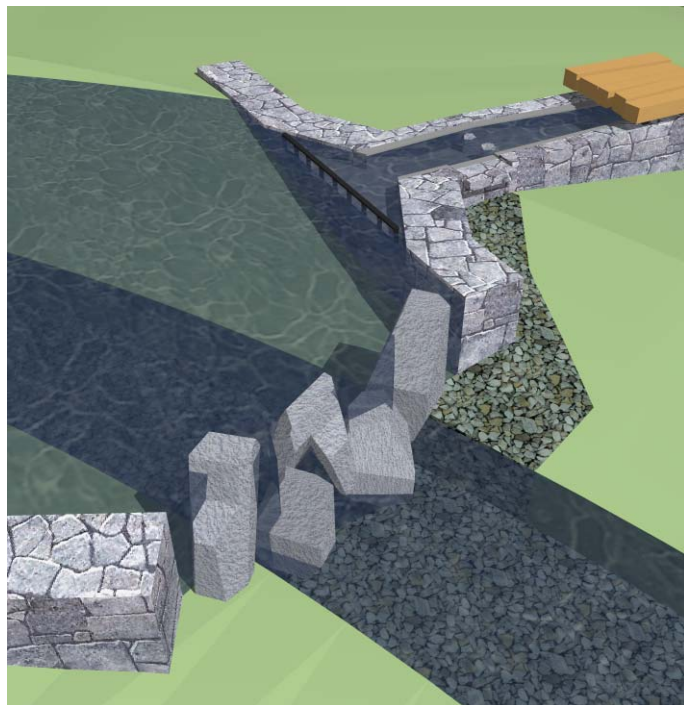

ELEMEK

GÁT

A játék azzal indul, hogy a két falazott pofafal között fel kell építeni a helyszínen talált kövekből, gallyakból, levelekből egy gátat. Ha ez felépült, akkor a játszópatak medre elkezd megtelni vízzel. Erre azért van szükség, mert nagyobb esőzések után a patakok vízszintje és sodrása megnő, ezért úgy kell azt felduzzasztani, hogy egy nagyobb áradás során ne sodorja el a víz az egész építményt, csak a kövekből felépített gátat, azt pedig később újra fel lehet építeni.

A bevezető csatorna felőli pofafalban van egy rács, ami megakadályozza, hogy a vízen úszó levelek, gallyak (legalábbis nagy részük) bejuthasson a medencébe.

CSATORNA

Ez a csatorna tölti fel a medencét vízzel. Az elején található a túlfolyó, ami egy adott szint fölé nem engedi a vízszintet. Az itt távozó víz a pofafal mellett jut vissza a patakba.

A felső 1/3-ánál keresztbe pallók vannak felhelyezve (felső sík: terepszinttől 45 cm). Ez padként, illetve átjáróként is szolgál, de felállva rá felülről a víz és fény játékát is meg lehet figyelni.

A meder zsaluzott betonból készül. A meder alján és oldalán különböző fodrozó, hullámkeltő bütykök és lyukak vannak beépítve. A lyukakba botok és kövek helyezhetők. A vizen keresztül napfény révén a keletkező hullámok, hullámtörések játékát figyelhetjük meg.

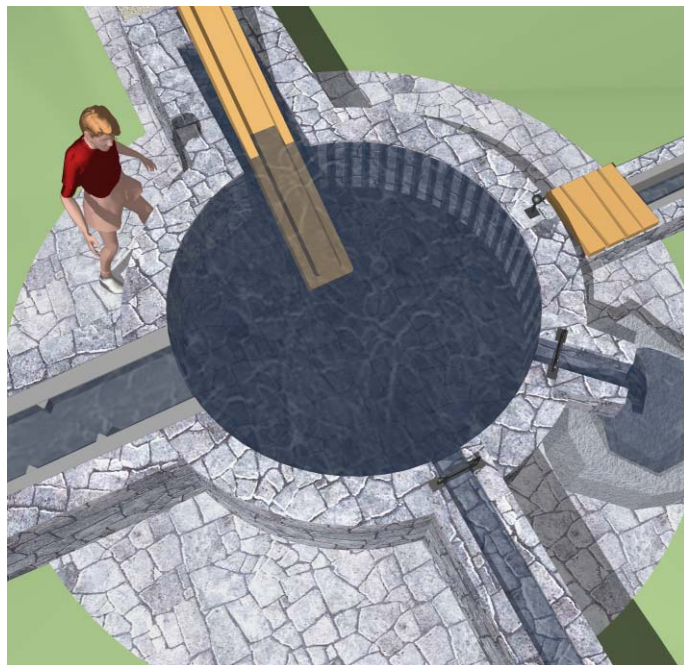
MEDENCE

A SZŰRŐ-t, a VÍZESÉS-t, a GYORSÍTÓ-t és a CSÖPÖGŐ-t a medencében felgyülemelő víz táplálja. Mindegyik rész zsilippel elzárható, így külön-külön is működtethetőek.

A SZŰRŐ és a VÍZESÉS a MEDENCE túlfolyójaként működik.

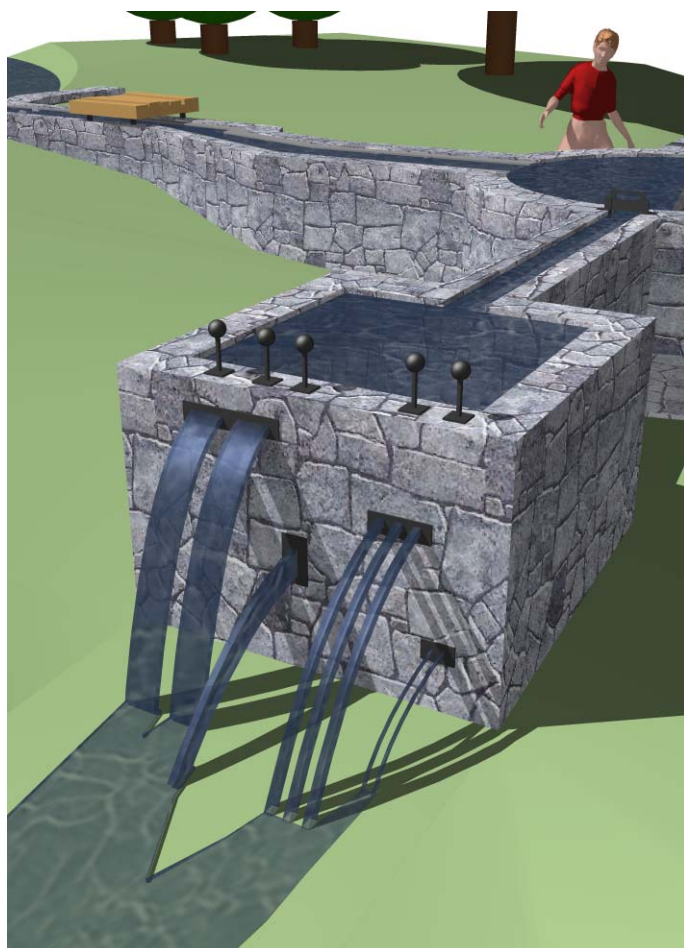
A GYORSÍTÓ-nál alul található egy zsilip (minél magasabb a vízszint annál nagyobb lesz a víz sebessége), a CSÖPÖGŐ pedig egy libikóka révén emeli ki a vizet innen.

Ezen kívül itt található a legmélyebb víz is (50-60 cm), meleg időben akár pancsolómedencének is használható.

SZŰRŐ

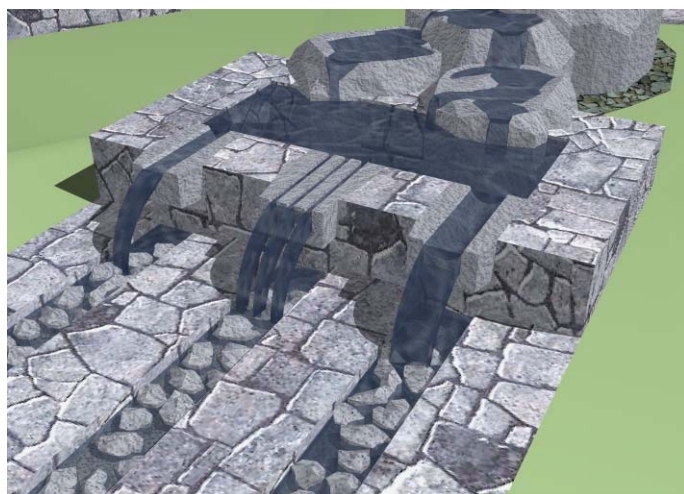
A folyamatosan megtelő medencéből különböző magasságokban réseken keresztül folyik ki a víz. A rések úgy vannak méretezve, hogy a vízszint csak akkor nő meg, ha egy-két alsóbb nyílást bedugaszolunk. A medencében lévő víz magasságától, a nyílás formájától és a bedugaszolt részek sokaságától függően a víz változó erősséggel tör elő.

VÍZESÉS

A kerek medence alacsonyabbik túlfolyója táplálja. A tömbsziklákon keresztül lefolyó víz az alsó, téglalap formájú medencébe érkezik. Míg a sziklákon szabálytalan vízeseken, addig a medencéből szabályos (félkör, szögletes, háromszögletű) vízköpőkön keresztül távozik a víz. A sziklákra helyezett kődarabokkal meg lehet változtatni a víz útját.

A sziklák mellett és alatt kötörmelékes szivargó vezet el az oldalt lefolyó vizet.

GYORSÍTÓ

A betonozott folyókát a kerek medencéből nem túlfolyó, hanem a medence aljánál lévő rés táplálja vízzel. A rés lezárásával a medencében nő a vízszint. A kinyitott résen keresztül nagy nyomással tör elő a víz. A hosszú, sima, egyenes, lefelé lejtő csatornán keresztül a víz nagy sebességgel áramlik ki, majd a csatorna végén nagy ívben egy ráccsal lezárt másik folyókán keresztül a patakba érkezik. A folyóka mindkét falába besüllyesztett részbe malomkerék helyezhető.

CSÖBÖGŐ

A medencéből egy libikóka segítségével víz emelhető ki. Míg a medencébe érő rész sekély és széles – egy kicsit nehezebb, mint a másik oldal –, addig a „csöpögő“ oldal keskeny és mély. A kiemelt víz ebben a részben megáll, és leterhelve azt, vízszintesen tartja a libikókát. A lyukakon keresztül lassan kicsöpög innen a víz. A víz nélkül méretezett kiemelő oldal a teheről megszabadulva automatikusan visszasüllyed a medencébe.

A kicsöpögő víz egy „homokozó“-ba csöppen, ahol mélyedéseket, árkokat vág a homokba. Egy megfelelő helyre épített váron, halmon a víz erodáló hatását figyelhetjük meg.

A leszivárgó víz egy kavicsdrénen keresztül jut vissza a patakba.

